

Къырал жумушла

Хакъсыз медицина болушлукъну качествосун кетюрююну онглары сюзюлгендиле

КъМР-ни Башчысы кюллукъну болжаллы халда толтурган Юрий Коков Москвада Борчул халда медицина страхованины Федеральний фонду предсидатели Наталья Стадченко бла тобешенди. Ала республиканы сакълау системасына ахчаны тиийишисина блонуюн, Нальчик шахарда перинатальны араны кзурулушуну, медицина

жумушлары санын кбейюсюлгендиклери змда хакъсыз медицина болушлукъну качествосун кетюрю муратда къыралны жанындан блелюге болушлукъну адрес халда этюно юсюнден сфелешенди.

Тобешюно кезюноде сакълау системасына модернизациялану регион программаларын жашауда бардыруну, багъы учре-

денияланы ырыскы-техника болумларын игилендируно, аланы бийик технологияны диагностика оборудование бла жалчытыну онгларына къаралганды.

КъМР-ни Башчысы кюллукъну болжаллы халда толтурганын эм Правительство пресс-службасы.

ПАРЛАМЕНТ

Жамауатны диспансеризация этюу бла - Россейде беш айырмалы субъектти санында

Парламентни кюз арты сессиясы ахыр жыйлыгыларын биринде депутата кетерек столда «2011-2013 жыллада КъМР-де сакълау системаны модернизациялау республиканы программа кылай тамамланганын сюзгендиле. Бюгонюге дерри кылай жумушла толтурулгандары змда мындан ары не зат этилгенин юсеринде КъМР-ни сакълау системаны министрлини кюллукъну толтурган Ирма Шетова доклад этгенди. Жыйлыу Парламентни Урунуу, социальны политика змда сакълау комитетини башламчылыгы бла бардырганды.

Аны змда, Парламентни Председатели орунбасары Татьяна Саенко 2011 жылда Россейни битеу регионларнда да сакълау системаны жаныртыну змда модернизациялану программалары жашауда бардырылып башлаганын тергетди. Ала жер-жерлени энчиликлери кере, субъектлени бла РФ-ни Сакълау сакълау министерствону

центре толтурулганды, битеу бюджеттенд 2,4 миллиард сом кыратылганды, ол санда республиканы казанындан - 425 556 сом.

Документни «Сакълау сакълау системаны жашауда бардырылып башлаганын тергетди. Ала жер-жерлени энчиликлери кере, субъектлени бла РФ-ни Сакълау сакълау министерствону

болъница» эм «Республикалы сабий клиника болъница» сакълау сакълау учреждениеде телемедицина арала къаралганды бла, дагъында район эм шахар болъницалада аланы блелюмери ачылганылары бла медиклеге информацияны бир бирге билдиргенге, элдеде бла шахарлада враччына араларында байламчылыгы кзуаргъа, алагъа видеоокециялагы кыатышыргъа, операция кылай бардырылганына тюзюлени эфирде кыларгъа онг чыгарылганды.

КъАбарты-Малкъарны сакълау сакълау учреждениеларына аны кингден аслам медицина оборудование келтирилгенди. Кырал жумушлары тамамлау змда саусузыланы республикалы порталларында

Байсыланы Маринт.

эмда Борчул халда страховани этюно Федеральний фонду араларында этилген келишимлеге тиийишликте жарашдырылганды.

Ирма Шетова айткъанга кере, сакълау сакълау ишин жаныгъа кзуруну программасында республиканы артык да магыналы жумушла белгилендиле. 2013 жылны ахырына ол 88,7 проц

тамамланганын белгилегенди. Медицинада кърал жумушлары электрон аман бла тамамлау змда саусузыланы карталарында бла полисиен электрон аман бла жарашдырыу овередияны азайтыргъа, диагностиканы тиийишисина бардырыргъа змда враччыны узкъ-поек жумушлардан эркин этерге болушдукъду. «Республикалы клиника

сынау халда врачча приёмгъа электрон аман бла жазылу ишлеп башлаганды. «Бюгонюкде би системга жети учреждение къошылганды, электрон регистратура бла уа 500 адам хайырланганды», - дегенди Шетова.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Магъаналы тема

«Берицелени башха амал бла кюрюп башларча, телевизорланы алышыргъа керек туйюлдю»

Арт кезиуде республиканы радиосу FM диапазонда ишлеп башлаганы аны тынгылауучаны саны да иги кесек кбейгенди.

Битеуроссей къырал телерадиокомпаниясы «КъАбарты-Малкъар» къырал Телерадиокомпаниясы радиосуну шеф-редактору Ахкъбекланы Элдар бла ушакъ башха сагынылгъан эм башха торпенюлени юсюнденди.

Жер-жерли телевидениени бла радиону алыштуга къырал программалагъа тиийишликте теле эм радио берилеуе жангы амалла бла берилликледе. Ала не амалладалы?

«Россейде 2007 - 2010 жыллада телевидение бла радиону алыштуу мадарлары» деген энчи программа жарашдырылганды. Аны жашаугъа синдириуге борчул

дунягъа губу ауча жайлылды. Телевидение да къараргъа сюйген беруноубоз алай бла кергизтоплюкю. Ол учууду. Кеп ырыскы излемейди. Болсада бизнича, жери улуу, демениги къыралда аны синдириуге кеп къорачн излемириди. Аны себепли къырал окулларыбыз жарашдырылган программалары тиийишликте бизде спутник амалны хайырлануу магыналы болушлукъ эселеп бошаргъа аны змда 2015 жылгъа битеу къыралгъа синдириуге айтадыла.

«Ол жангы системаны юсюнде топуракъ айтсангъа эм? - Адам аны шарт анылар ючюн, юлю келтирими. Биз бусагъатда хайырланган Интернет, ол битеу

Ахыры 3-чо бетдеди.

Бийик усталыкъга эм даражагъа кетюрюлю
2 бет

Бузыкчула жумушакыкъ чырта сакъламысылла
2 бет

Къайсыны бла Расулу назмуларын аламат ариу окуйду
3 бет

Аскерчини туудуклары - офицерле
4 бет

Экзаменле - график бла
4 бет

Кепле борчладан кытулгандыла
4 бет

КъАбарты-Малкъар Республиканы къырал саугалары бла саугалауу юсюнден

КъАбарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Кеп жылланы беп жарыскы кылулукъ этгенлери, законлукъну бла право нызамны кочпендириуге улуу къыйын салгъанлары ючюн

КъАбарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугаларгъа Лаврешин Юрий Ивановични -КъАбарты-Малкъар Республиканы прокурорун орунбасарын;

«КъАбарты-Малкъар Республиканы Сыйлы юристи» деген ат атаргъа Коков Артик Олидовичге -КъАбарты-Малкъар Республиканы прокураторыны уголовный жуукъа тартууно юсюнде ону толтурулгъанда законга бузыкълукъ этилгенине бла къылганына надзор этген блелюноно таматасына

Мызыланы Тауыканын жашы Магомметте - КъАбарты-Малкъар Республиканы прокураторыны Россей Федерацияны Следстви комитетини органларында амалыкъ ишлени ачыкълаугъа надзор этген блелюноно таматасына.

КъАбарты-Малкъар Республиканы Башчысыны кюллукъну болжаллы халда толтурган Ю КОКОВ Нальчик шахар, 2014 жылда 11-чи январьда, №16-УГ

Саулык сакълау Жангы пунктла ачыладыла

«Элни 2013 жылгъа дерри айнуу» деген федерал программга кере Лескен, Комсомольский эм Хатуйи элдеде жангы фельдшер - акушер пунктла салынгандыла. Алагъа дерри уа ала Батух, Ташлы - Тала, Озек элдеде ачылгандыла. Бу жыл а ФАП - ла Этоко, Ново-Ивановское элдеде ишленрикликле.

Жангы ачылганы медицина учреждениеланы адамлары элдеде профилактика ишни кочпендириуге борчушула, хар кюле барлы, анда жашагъанына саукълукъны тинтириуге, инвалитлеге, улайгъанлагъа аслам эс бурлулукъду. Эл врачла игчиликлеге, наркоманиягъа къажуа ишни да тири бардырыргъа керекликле.

Дагъыда ала инсултуу, инфарктын, диабетни, онкологияны биринчи ышанларын эселенгей, медицина болушлукъ этип, тиийиш багъы учреждениега жабарликликле. Битеу бу башчында айткъан ишле толтурулгъа, къырал заданиягъа кере план толтурулукъду, фельдшер - акушер пунктла ишленгени иш хакълары да бийик болушукъду.

Байсыланы Маринт.

Социальный жалчыту Аралагъа - «Газелье»

Май эм Зольск районлы Халкъны социальный жумушларын жалчытхан комплексни араларына «Газель» автомашинала сапы алынгандыла. Аланы багъашлары 1 миллион 349 ми сомду.

Энди ол транспорт аралада урунганлагъа жумушларын терикрек тамамларгъа себепли этгенден сора, алада солугъанлагъа экскурсиялагъа бла башха мероприятилагъа атлана турургъа хайырлыдыла. Бир айгъа Май району арауындагъа 350 адамда болыдыла. Энди уа ол ишни болгон качестволу къуар онг чыкъганды. Аны юсюнде бизге КъМР-ни Урунуу эм социальный жалчыту министрствосуну пресс-службасындан билдиргендиле.

Дагъыда министрствону боюнсуунда болган учреждениеланы молк-техника базаларын игилендириуе жаула бла ишле да тамамлангандыла. Свз ючюн, Нальчикни психоневрология интернатнда 3,5 миллион сом багъасы ремонт этилгенди. Аны башчы канжалын алышандыла, мекямны ал жаны сортоплогенди эм ичкенде да сортоу-бону ишле этилгендиле.

КъАЙСИЛАНЫ Аминат.

Конкурс

Ара шахарыбызны ГИМНИН ЖАРАТХАНДЫЛА

Нальчик шахар округну биринчи гимнин сайлау бла байламлы конкурс бир немча жылы бардырылганды. Жюри аны проектерини беш торлюссине къаралганды. Гимн - ол кылулукъга ариу эшитилген музыкалы чыгарма болушгъа керекди деп, бек алгъа аны макъамын сайлау бла корешгендиле.

Ахырында КъМР-ни халкъ артисти, «Камерата» камералы музыкалы ансамбльни художестову башчысы Петр Темиржанов председателилик этген конкурс комиссия Вану Мураделини «Край мой родной-мой Кабарда» деген белгили композициясыны инструментли варианты гимнини битеу излемлени келшиди, ол тарых, культура эм миллет адет-терелени, Ата журтга сюйемликкини

да кергизталыкъгы деп, алай оумгъа келгенди. Ол Нальчик шахар округну жер-жерли самоуправление Советини кезилуо сессиясында да къабыл керилгенди. Макъамны жаш музыкант эм композитор Мурат Кабардов жарашдырганды.

Нальчикде «Симфония Кавказа» альбюму презентациясы болган кезиуде гимнини «Таврическа» капелланы халкъла аралы симфония оркестри согуту келле эшиткен болула бусагъатда аны тектин жазуу жауны бла иш бардырыла турады.

УЯНАЛАНЫ Зарина. Нальчик шахарны администратсиясыны пресс-службасы.

Эл миюк

Кюзлюкле иги халдагыла

Терк районда былтыр кюзюк битимле 7 миң гектар жерге себилгендиле. Аладан алты миңгине мирзюлюк бундай алады. Администрация Эл миюк управлениасыны башчысы Тимур Вадалов билдиргенге кере, сабанланы халы игиди, чырмаулукъа неда тамамланмай къалган ишле жокъдула. Битеу керек агротехника жумушла заманында змда толуусунай бардырыладыла. Юнюно халы да чырмаулукъ этмейди, бюткюнде шендо къар асламыракъ болганды, метеорологла ышандырганына кере, февраль ай да бу жауны бла себеп болушукъду.

Сабанланы минерал семирткиле бла жалчыту жауны бла проблемала хазна жокъдула. Апрельде аладан былтырдан окчуно кызылтан этип биле лагъанларын белгиленди Вадалов. Шендо да тыш регионладан ташуу барады. Аланы сабанлагъа себюу а жуукъ кезиуде башланырыкъды.

Битимледен, айтханыбызча, буйыл асламыракъ бундай ведекюле эсе, былтыр сабанланы кбейюсюн нартох ала эди. Куюдору да ол кезиуде анга сурам иги болганы себепли танг жерге себилген эди.

Жаз башы башлангъа знтта да ай бла жарым болганынкыгъа, эл миюкде урунганга ол кезиуде сабан ишлеге шендо окуяна хазырланып башлагъандыла. Текникагъа ремонт этиледи, урукъ ташуу да башланганды.

Рендаторла аны арт жыллада асламысына Краснодарт крайда сатып аладыла. Нек дегенде анда

Бир журтлула

Студентле жууукълары бла бирлешедиле

Сириядан, Иорданиядан эм Туркден Нальчикке бийик билим алаугъа келген студентлени санында жерлешерибиз да аз туюлодуле. Аланы бир къауумлары уа мында жууукъларын тапхандыла.

КъМКЪУ-ну филология блелюноно зичини курсунда окугътан сириячы Атмуразланы Амаль джюлдиз эсе, былтыр къыралда жашагъандыла, жууукъларын табаргъа кеп корешген эди. Болсада, ата-бабаларыны журтларына келгенин, мураатына жеталмагъанды.

«Нальчикде биринчи жыл окуп башлагъанымда, эки айдан, кесим да билмей турганлай, тукъум къарындашыма тюбеп къылаам. Энди мени, шахардан сора да, Кендипенде, Заречныйде да къо

накъгъа сакълан турадыла», дейди Амаль. Жууукълары бла жаш малкъар тилде сөлешеди.

Миллетимн маданиятына, тарыхына да сюйемликгим сабийлигимден бериди. Алабгъа атам, къызартчыча, арабча эм торкча да сөлешеди. Халкъыбызны адет-терелеси бла да шагъарейме. Аны себепли мында жашагъанымны кесим юйюмден башха кермейме, дейди ол.

Туркден келген студент КъМКЪУ-ну экономика факультетини магистратурасыны зичини курсунда окугътан Ахмед Жамбек да къарт ата - бабаларыны жериуде ахлуларын тапханына бек къуанды. Солу конлери жетгенлей, Нартаанда Жамбековланы юйюринде къонакъда болушгъа сюйючюду.

Ахмедни юйюронде къабарты тилде сөлешедиле, аны себепли жаш кеси өз тилин аламат биледи. «Адам къайда жашса да, ата-бабалары бла байламдылы, мени тамырым а Къабарты-Малкъарды», дейди ол. Дагъыда аны мында юйор къурап, жашап къалгъагъа мурагы барды.

Бютюнлюкде КъМР-де Туркден, Сириядан эм Иорданиядан да юн жүзюге жууукъ адам окугъдула. Студентле медицина, педагогика, экономика эм башха факультелдеде билим аладыла.

Марина ГЕДАФОВА. КъМР-ни Асламыл информация эмда дин организацияла жауны бла министрствосуну пресс-службасы.

Жазылуу = 2014

Хурмстни жамауат!

Сиз бир торюю сынтаулау бла 2014 жылыны биринчи жарымына «Заманнга» жазыламай къалгъан эсегиз, болуму тосетирге онг барды. Чыварны 25-сине дерри жазылуу жарашдырсагъыз, аны тилибиз чыкъгъан газетини 1-чи февралдан алап башларыкъсыз.

Жазылууу беш айгъа багъасы 336 сом 10 капсикан

Бизни индексибди = 51532

Жамагатыны диспансеризация этюу бла - Россейге беш айырмалы субъектти санынга

Ахыры. Аллы 1-чи бетгеди.

Медицина болушукну стандарттарын сиздириде эм амбулатори болушукну кырууда жетишмеле да белгиленгенди. «Бу жана да проблемаларды жоккоду. 21 учуреденинда 40 медицина стандарт киргизилгенди, аны кайырында айлкы хакъ кбейтилгенди», - дегенди министр.

Биогендик медицина кадрла жаны бла кытылык сыйнады. «Жаланда бизи республикада 845 специалист жетишпейди, алай аны бла бирге артык болганда да бардыла, сёз ючюн, стоматология бла гинекология», - деп чартенди Шетова. Бу проблеманы кетирер мурад бла министерство Кызыарты-Малкыр кырал университет бла байламлыкка ишлейди. Болсада хал төзөлдөй дерча тойлоюду. Аны бла бирге уа республикада педиатрга, реаниматология, анестезиология, онкология, наркологиа жетишпейдиле алык, тозотерия ючюн а, дефицит специальностуу сайлаган врачча социальн болушук этилед. Программда анализ эм сабилени сау-

на багарга болушукту», - дегенди Шетова. Алайда проблемала да аз тойлодоле. Саулук сактауну модернизациялануу программасында учуреденияна мекямлары тапландырууга баш магы-ана бериледи. Республикада алай 26 объект барды, алай биогендикте ремонт ишле жалаңда 20-сында бошталгандыла. «Алты учуреденинда алыкча кырууш бардырылды. Алай а программаны ахырына жетдирер онгубуз жокду», - дегенди Ирма Шетова.

Олай бла Республикада клиника болгондада ремонт бошталмагыны ючюн багылы

ны араларында байламлыкка болмагыны хатасында келгенби», - дегенди ол.

«Терек столу» ишине кытышкыла Татьяна Семеновна тапандырыш ишлеге контроль этерча битеу жуупты министрстволаны бла ведомстволаны келечилери кытышыдыр, ведомстволара арылы кырууш кырууга деген презлелениги тогозе санамагыны.

Ирма Марьяя оюм эттенча уа, жуупты адам болмагыны ючюн норматив-праволу актлагы бузуулукка этиледиле. «Ючюн хар кимге да бир кесек жумушчулык жетиле, алай битеу иш ючюн кытык суурача

Ирма Шетова.

луктарында багытуу аны магы-ана бериледи. Перинатальн арада эмда Республикада сабий клиникалы болгондада аурулуклары мадагыла жеткенде кызыартылагы багытуу технологияна сиздирилгенди. Реанимация эмда интенсивн терапия белюмдеде жерле да 24-ден 49-га дерча кбейтилгенди. Сабий клиника болгонда уа неонатальн хирургияны белюмде ачылганчы, анда алты жер курулганчы. «Медицина консултациа диагностика ара» учуреденинда сабиден ауруулуклары болуп турганда, кылын жашуу болупга тоштен тиштырылга медицина-социальн болушук эттерча ара ачылганчы.

Модернизациян программасын бир кески техниканы жаныгыра бла байланылды. Аны кечеринде саулук сактауну учуреденила жаны оборудование бла жалчытылдыла. Докладда белгиле болганча, планга кёре, 1733 оборудовани алырга белгилене эди, алай биогендик уа жалаңда 1333-сую келтирилгенди, аладан 1311 хайырлангыш башланганчы.

Министерство битеу кереклери, ол санда лабораторияны, сауулуга кыгарган кабинети болган мобильн диагностика модул сагып алганчы бла өстеленирге болушук. «Алай Шимал Кавказы бир республикасында да болушук. Диспансеризациян бардырууга кёре уа, Кызыарты-Малкыр Россиян кб иги бир регионна кирди. Модул а у бюкюмдоле интеллигенди, ол угай, республикада бек узак этпде жашаганына сауулуклары

медицина оборудование жерине орнатылмаганчы. Аны ючюн кыян тамырга багытуу жаны бла федеральн программа тамамланмай кыларга кырууш барды. Энтта 1-чи номерли шахар клиника болгондада алты кытык жаңы хирургия белюмде кырууш ишле бошталмаганчы.

Золык муниципальн району ара болгончысында ремонт акырттын барды. Май районна ара болгончысы да битменгенди. Прохладный шахарны эмда Прохладна району ара болгончысында уа контракт жумушла тамамланганчыла, алай кыян тамыргыла багытган белюмде эмда томография кабинетре ремонт этта бардырылды, аны хатасында оборудованын жерине орнатыр ючюк жокду.

«Алтергенди аурууганылга энци медицина болушук берген арада да контракт белгиленген жумушла тамамланганчыла, ача теленгенди, алай биогендикде рентген-диагностика кабинетин иштетиле башларга оюн жокду. 11 миллион сом турган рентген оборудовани орнатылмай кылатчыды.

Кырууш эм архитектура министрствону келечиси Мукуланы Ибрагим битеу белгиленген жумушла жууук заманда бошалкыларына шыгардылар. Контракта заманында толтурулмагынарны баш сылтаун ол Саулук сактауну министрство проект-смета документлени кемчиликке бла жарашдырылганчы кёреди. Ремонт эттен кезиде бир-бир ишлене толдорилге тошениди. Анга уа подрядчикле бек чамланганчыла.

Президентствон Председателини орунбасарны кылуугун толтурган Ирма Марьяя Мукуу упуу айтыхын тогозе санамагыны. Ол ремонт-кырууш ишлене проект-смета документлери жарашдырылганчы Кырууш эм архитектура министрство жуупты болгончы эсгертенди. «Техника задания эм конкурс документледе жагылыча этенгизге жетдирер керекчи. Ма бу халгы биз ведомстволала

адам жокду. Ол болса, жалаңда ол заманда болушукка качество», - дегенди ол.

Парламентни Урууну, социальн политика эм саулук сактауну комитетини башчысы Жанатайлы Салям борчарын тиешилешке толтурмаган подрядчикле жуупта тартылмышыла деп сорганды. «Саулук сактауну министрство ол ишине дадыла да бардырыды. Биогендикде биз фирманы ишине сюде беремби. Ол медицина оборудованын заманында келтиргенин ючюн 48 миллион сом төлөгөр керекчи», - дегенди ол.

Докладны ахырында Ирма Шетова: «Модернизациян жашауда бардырылган кезиде, жетишмелени хайралып, биз «2020 жылга дерча КымР-де саулук сактауну айнытуу» деген кырал программаны толтуралыкчы, ача керекчиси тентли бир белюмде», - дегенди.

Саулук сактауда болуму оюсунен Росздравнадзорну КымР-де Управленисны таматасыны кылуугун толтурган Светлана Расторгуева да доклад этгенди. Борчу халда медицина саркозвинни жер-жерти фондуну таптамасын орунбасары Владимир Кересов оюм эттенча уа, программаны жашауда бардырында, проблемала жалаңда аны толтурганчы хатасында упуу, федеральн арада да кемчиликке этилгендери ючюн чыгарылды.

Кызыарты-Малкырада саулук сактауну сферала болуму тапандырыш, учуреденила молклерини интеллигенди эмда сауулуга багытуу тап халга келтирир мурад бла «Терек столу» ишине кытышкыла КымР-ни Президентствону модернизациянуу бла байламлы белгиленин жумушларына азырача жетдирге. Кырууш эм архитектура министрстволу ара ремонт ишине тамамларга деп эсгертиле этгендиле.

ОТАРЛАНЫ ФАТИМА.

КымР-ни Парламентини пресс-службасы.

Аты айтылы

Кей жылга мында алда Жажиланы Даууну кызы Фатима, жашау жолуна усталык излей. Север Остияны кырал университетини юридикский факультетине кирген эди. Билимин бюсюрдик себептик эттирди деп, кыраны окутууга да онгу бола тургандай, ачончы белюмюне кечиде он Тырынаузу прокуратурасында тохтады, канцелярияны таматасы болады.

Анда кыргыт ишлене тынгылы жарашдырырга юкюренди, башка буурулган жумушлары да айныксы тамамланды. Биринди Тырынаузу шахар прокуроруну болушукчысуна саладыла. Ардад, ардад прокуратура кыралганда, Фатима Дауунованы да ары кёюрөдиле. Энди ол жаңгы кырал учуреденин башчысына помозионди. Тамата следователь керек болганда уа, бирча ыразлыкка аны ол кылууга бла болтирелди.

Жаш кызыны ишинде алай терк кетюролопоу баргыны бек алыга анга буурулган жумушлары кел сагып тамамланганын ачыкылдыла. Ол законга адмала буукулук нк этгенерин баям эттенди сора, ала ол халга да нк келгендери да тинтени.

Мында да, закону кыруудай, чыгыт профессионал болганын кёюрөткенди. 2003 жылда аны республиканы прокуратурасында Ич ишле министрствону эм

Бийик жак усталыкчыга эм гаражагыа кетюрюлю

Наркоконтролну жумушларын тинтуу жаңы бла белюмюне тамата прокуроруну кылуугуна саладыла. Беш жылды а Фатима Дауунованы прокуроруну оператив-эспелтуну эм статистика жаны бла тамата болушукчысууда. Кыайсы жерде, не кылуулукчу уруна да, кесин чынтты профессионалча, билими специалистча тапандыра, борчун тиешиле тамамланганы. Ашы кетюролопоу ючюн ол кий кеме саркозвинде, аты ахшыланганда аны айтып турганды.

Былтыр август айда, прокуратураны оюсунен федеральн законун 51-чи статьясын жашауда бардыра, жаңгы белюм кыралганчы. Аны иши уа нади дегенде, законга этилген буукулуктары эсепте алуу, алыны терс-тоз болганын ачыкылга низамсызлык этилгенден башталп иш сюде жеттинчеге дерча аны кылай болганын тохтадырыла. Сора законга сыйымагына кылай адамдадыла: жы сагылары, усталыклары эм башка запта эге алындыла. Анга кёре уа, аныгытуу ишле бардырылдыла. Бу белюмге «Автоматизированная система правовой статистики» дейдиле.

Белюмге башчылык этерге адмла керек болгонда, КымР-ни прокуратурасын оючулары ары Фатима Дауунованы тиешиле кёрөдиле. Биогендик

ОСМАНЛАНЫ ХАЙСА.

ол аны ишн бардыра турады.

Ушаргыбызны ахырында Фатима Дауунова былай дегенди: «Адамны осал иште алдагы сылтауда кёпюлөк. Бир жер гудукулукка барып кылууган, кесин кырууда тутумалык сунды. Алай ол этрге, кеч болса да кылга тошмө кыламыды. Алай болмаз ючюн, хар инсан тоз жолу сайлап, законга тиешилеликке жарашты керекчи».

Биз барган кез ушак иктергебизге жумуш бла кёле кепиле. Ол хар бирине да шыкыр-шыра, бет жарыкчы төбөди, жарыларына айыкмай тынгылады, барысын да шыдыры жиберди.

Кёп жылдан бери кырал жумушун тындырып турган адамны кызыны билинмей, кёюрөм кыламганы. Бу кюнде Фатима Дауунованы болдурган ачык жетишмелери ючюн Россия Федерацияны Генеральн прокуратурасын эм сыйлы сауысы «-РФ-ни прокуратурасын сыйлы кылуулукчу» деген ат атылганчы.

Чынтты профессионалны аны бла эм башка сауылары бла да алгытпай, аны саулук-эсептик, узак факор теккебиз. Мында арысында да сайлаган ишинде кел жылыны бет жарыкчы урунчу.

Проект

ЖКХ-ны жумушлары ючюн хаканы алгызган төлөсезиз, тарифлени азайтырыкчыла

Кыруулушу, жашуу-журтланы эм коммунальн молкю министрствосуу законпроект жазырганында. Анда айтылганына кёре, коммунальн жумушла ючюн тарифле торло-торло болушукка коммунальн жумушла ючюн хаканы алгызган төлөгенге уа, оюсуна бериге керекчи.

Жаңгыла кийкирге деген жаңгылык халкыга эм организация этилген жумушла ючюн төлөм турган борчланы азайтууга жоралганы. Сёз ючюн, Росстат

төлөмгө категориядыла. Андан сора да, кёле борчолон принцип халда ЖКХ-ны жумушлары ючюн хак төлөмөй турдыла.

Гражданын оюмларына кёре, коммунальн жумушла ючюн хакны төлөмөй туру кырууча иш тойлоду. Алай эсе да, жумушла ючюн хакны заманында төлөмөй туру - ача тошормөди, ол а ишге упуу чырмаулык болады.

Николаева. Аны айтыханы кёре, сёз коммунальн жумушла ючюн хакны заманында төлөмгөден хак төлөргө кытык суурага, жумушла ючюн хакны алгызган төлөгенге уа, оюсуна бериге керекчи.

ОТАРЛАНЫ ФАТИМА.

Кыруулушу, жашуу-журтланы эм коммунальн молкю министрствосуу законпроект жазырганында. Анда айтылганына кёре, коммунальн жумушла ючюн тарифле торло-торло болушукка коммунальн жумушла ючюн хаканы алгызган төлөгенге уа, оюсуна бериге керекчи.

Жаңгыла кийкирге деген жаңгылык халкыга эм организация этилген жумушла ючюн төлөм турган борчланы азайтууга жоралганы. Сёз ючюн, Росстат төлөмгө категориядыла. Андан сора да, кёле борчолон принцип халда ЖКХ-ны жумушлары ючюн хак төлөмөй турдыла.

Гражданын оюмларына кёре, коммунальн жумушла ючюн хакны төлөмөй туру кырууча иш тойлоду. Алай эсе да, жумушла ючюн хакны заманында төлөмөй туру - ача тошормөди, ол а ишге упуу чырмаулык болады.

Николаева. Аны айтыханы кёре, сёз коммунальн жумушла ючюн хакны заманында төлөмгөден хак төлөргө кытык суурага, жумушла ючюн хакны алгызган төлөгенге уа, оюсуна бериге керекчи.

Жаңгыла кийкирге деген жаңгылык халкыга эм организация этилген жумушла ючюн төлөм турган борчланы азайтууга жоралганы. Сёз ючюн, Росстат

төлөмгө категориядыла. Андан сора да, кёле борчолон принцип халда ЖКХ-ны жумушлары ючюн хак төлөмөй турдыла.

Гражданын оюмларына кёре, коммунальн жумушла ючюн хакны төлөмөй туру кырууча иш тойлоду. Алай эсе да, жумушла ючюн хакны заманында төлөмөй туру - ача тошормөди, ол а ишге упуу чырмаулык болады.

Николаева. Аны айтыханы кёре, сёз коммунальн жумушла ючюн хакны заманында төлөмгөден хак төлөргө кытык суурага, жумушла ючюн хакны алгызган төлөгенге уа, оюсуна бериге керекчи.

Жаңгыла кийкирге деген жаңгылык халкыга эм организация этилген жумушла ючюн төлөм турган борчланы азайтууга жоралганы. Сёз ючюн, Росстат төлөмгө категориядыла. Андан сора да, кёле борчолон принцип халда ЖКХ-ны жумушлары ючюн хак төлөмөй турдыла.

Гражданын оюмларына кёре, коммунальн жумушла ючюн хакны төлөмөй туру кырууча иш тойлоду. Алай эсе да, жумушла ючюн хакны заманында төлөмөй туру - ача тошормөди, ол а ишге упуу чырмаулык болады.

Николаева. Аны айтыханы кёре, сёз коммунальн жумушла ючюн хакны заманында төлөмгөден хак төлөргө кытык суурага, жумушла ючюн хакны алгызган төлөгенге уа, оюсуна бериге керекчи.

Жаңгыла кийкирге деген жаңгылык халкыга эм организация этилген жумушла ючюн төлөм турган борчланы азайтууга жоралганы. Сёз ючюн, Росстат

ОТАРЛАНЫ ФАТИМА.

БРИФИНГ

Бузулукчула жумуштарылык чыртга сакыламысына

Былтыр Кызыарты-Малкыран жолларында 206 авария болганчы, алада 806 адам өлгөндү, ол санда акыбалык болмаган 10 сабий. Бу жарысуу тарихини КымР-де Ич ишле министрствода брифинге Жолда жуоруно кырууш болушуктуу кырал инспекциясынын КымР-де Управленисына таматасы Юрий Бегидов туга этгенди.

Инспектор келтирген шартлагы кёре, былтыр аварияларда 992 адам ачылганчы. Болсада, 2012 жылда тенг глөшторенде, жолда болуп ирилгенгенди. Бегидов айтканчы кёре, Кызыарты-Малкыр жол-транспорт аварияла азайтылган 36 субъекттин санына киргенди.

Алай бир-бир районлада бузулукчулары саны өскөн ачыкылганды, ол санда Лескен, Элбурс, Чегем, Бахсан районлада. «Кавказ» федеральн жолда уа өлгөнлени саны кбейтени тохташдырылганчы.

Бегидов билдиргенге кёре, БИТД авариялардын 50 проценти бу федеральн жолда (17 процент) эмда Нальчик шахарда (33 процент) боладыла. Аны бла бирге Прохладна, Бахсан эм Чегем районланы жолларында өлгөнчө жаша жерден кёпюлөк, ол а водителердин келтирилкылары алаша болганын кёрөтөдди.

Битеу да бирге уа 2013 жылда аварияларны 597 миңг бузулукчу этилгенди. Ол санда кеф болуп машинаны жюроттен 7,5 миңг водител туугулганды, мардадан дерк соргою ючюн 310 миңг адамга тазир салынганчы.

«Жолдан этерге жарамаган жерде барганлары ючюн а 10,5 миңг административ жуупта тартылганчыла», - дегенди Бегидов.

Халы тозетир мурад бла жолда жуоруно журуктарына бузулукчулары ачыкылганы автоматизацияланган системала салынганчыла. Сёз ючюн, чегем шахарны бла Нальчикте араларында орнатылган система иштеп башлаганы алайда бир ДТД да болмаганчы. Алгыны а ол бек кыруулуу жерледен бирине саналганчы.

Чегемде жолну экиге бөлгөн темир чарик салынганчы да белыйла болушуктары оң бергенди. Алайне заманда да машиналардан толуду, алгыны алайда аварияла да аслам диле. «Бир конгоңе жолда жуоруно жууктарына 700-ге дерчи бузулукчу этиле эди, алай биогендикде темир чарик эми эмда «Арена» деген видеофиксация система тохташдырылганы бери алайда бир ДТД да болмаганчы», - дегенди Бегидов.

Ол айтканчы, жолланы болулары хатасында аварияла

аслам боладыла. Сёз ючюн, былтыр ДТД-ланы 30 проценти тентги бери жолла осалдан болганыла.

ГИБДД-ни келечилеринде ачыкылганыча, Нальчикте аварияларны 19 проценти Идаров орामда этилгенди. «Аны эсге алып, бизи башламчылыкчыла бек аны узунлугуна жолну экиге бөлгөн темир жип тартылганчы. Андан бери уа алайда бир кылау да болмаганчы», - дегенди Аварияларны азайтууга инспекторлар бардырылганчы фидиктика иш да себептик этгенди. Битеу да бирге 56 операция болганчы. «Келир жыл да ГИДД-ны инспекторлары ишлеринде жолда низамны саклауга, водителелени бир жерге хурмет этерге ююргейте, куоркуусуз жуоруно журуктарыны жагытуу баш магына берилкелди», - дегенди Бегидов.

«Кавказ» федеральн жол-бл байламлыды деген соругуа жууп бере, Юрий Бегидов аны тартып белгиленди. «Водителелье, биз бирлерин озабы деп, журуклагыла бузулукчула этедиле. Былтыр бу жолда 134 авария болганчы, алайда 51 адам өлгөнди. Аны кенгертирге керекчи, биз аны оюсунен жолланы Север-Кавказу управленисын оючулары бла да өслөшчөн биле. Жарыгуула, келир жыл бу жумушлагы бюджетте ача бё-

луменгенди, алай 2015 жылда уа ол берилер деп ишаныбды», - дегенди ол.

Сёз «Кыоркуусуз республика» программаны, тазирле жыйнуу оюсунден да барганды. Брифингте КымР-де УГИБДД-ни административ бузулукчулары ачыкылганы автоматизацияланган арасыны таматасы Альберт Мамбетов да кытышкан эди. Ол айткангы кёре, былтыр журуклагыла бузулукчула этенгеле 209 миллион сом тазир салынганчы, алай андан алыкча 50 миллиону жыйылганчы.

«Водителелье төлөргө борчу болганын аныгыла алыкча, алай кыралы алында борчу болганын кыжау мадарала этилди. Сёз ючюн, алыны тыш кырагыла баргырга жоллары кесилгенди», - дегенди ол.

Мамбетов айтканча, та-дуулукулга этенгеле 209 миллион сом тазир салынганчы, алай андан алыкча 50 миллиону жыйылганчы.

Жаңгыла кийкирге деген жаңгылык халкыга эм организация этилген жумушла ючюн төлөм турган борчланы азайтууга жоралганы. Сёз ючюн, Росстат

ТИКАЛАНЫ ФАТИМА.

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

- Бизни республикага уа ол кычан жетирикчи?
- Бек аламант соруу... Магьаналы... Кертинин айтырса, мени ишим берилген ырыскы-техника хайырлана, жангылыкты адамга тоз жорюктогон сөз бла жетидирудо. Техникадан ангылаууну жалан кесими ишиме керги тегли бирди. Аны себепли шарт айтталгасам да, билгенимча агыталмайд.

Битеусеий кырал теледиюком-панианы Къабарты-Малкьардагы къуралууну башчысы Казанчева Людмила, заман аны бизге да изле-тирилген ангылап, керек кюнде, керек жерде, ийналдырууну сөз айтханы себепли республиканы жамауатына Жангы жылга улуу сауга этенди.

хазна жукъ торленмейди. Телевизор суратты болот бериле койлай кёр-погттен эсе да, бусагьатда да кеп башхалгы болмай, аны кёрлюкюб. - Энтта да адамланы сагышландыргьан бир соруу. Телевидение кесини ишин жангыча курап баш-лашса, телевизорда эфир ызын санлагьан аппарат къошарга керек болукьуду, дейдиле. Алаймыды? - Жарсыуга, ол барды. Санлагьан аппарат баркъа турады. Ырыскы къолайы аркы болмаган адам аны багьасым, уузуугу да ала турмасан. Алай аппарат къошылмаган теле-визор ишлерде къалмакъ туюлду. Жалан экранда суратны билине-билгени мутузурак кёргозторюкюдо. Кеп адам аны ангылагьан да этерик туюлду. Озган жылы август айында чыкьган телевизора уа алай

«Берилени башха амал бла кёрюп башларча, телевизорланы алышырзга керек туюлду»

Не бла? Кесин соруп, жууалайм.

Биз, къырал радио берилени кура-рган кулукьуда урунганла, сөз-ючюн, бюгюлнюк ол амал бла ише-рге хазырбыз. Телевизорланы кёр-юнгларын жарамдыруу жаны бла журулуш ишле тамалангандыла. Жалан жангы излемлени жалчынчак ободоруваны орнатырзгы къалган-ды. Бейил, Къабарты-Малкьар къырал теледиюкомланы спутни-киде кесин «усын» хайырлангьан башларга болукьуду.

- Сора, бюгюлюкюде берилени халкъ аспамлагьа жетирген ободо-рувану эскигени айлана турады? Телевизорланы да алышырзга тош-рикти деген халпарла жорююдо. Алаймыды?

- Угай, ол бир жары да кетмейди, сакьылана. Телевизорланы юсюнден жорюген сөзде да бош халпарла-дыла. Кесинг сагыш эт бусагьатда къыралыбызда телеберилени халкъ аспамлагьа жетирген 334 улуу стан-ция иштейди. Эли миллиондан аспам туюрнюкко аппарат барды. Аланы шыкты атып къыралда Халкь-Мурда бюгюн синдириле тургьан жангы амал теледиюоберилени спутнике чыгарып Россейни узакь эм къыйыр элпериде башхаганла жежил жетирирге болушуркьуду. Онг болуп битеу къырал бу амалга кеңалса, айдай да, ёзн жерде бла таулда жашагьанлары араларында туюкко тохташырчык эди. Сойгөн бериле-рине бирча эрки къарарга болукьу эдиле. Къадарны буйругьу болса, ийналгьыз, ол ийналгьыз.

- Биз берилени башха амал бла кёрюп башларкьыбыз, ала тазаракь болукьуду, телевизора суратланы ариу кёргозторюкюде дел эшитбей.

- Бек биринден, беруу къурагьан жеринден (телевизор) халкь-мурда уугьа дер жетген амалдан башха,

аппарат бла жалчылтанышыла.

- Эртте чыбыкъ ысла бла келген радио тохтагьаны узакь тау элдеде радио берилени тынгылауу бурду.

- Радио тохтагьаны узакь тау элдеде радио берилени тынгылауу бурду.

Радиотокьуланы хайырлануу ма-дарла торленгенди. Башда сен айт-хакь радиодан сора, журналисте хазыр-лаган берилеу тынгылауучугьа эфир адуу толкунула баш берип тургьандыла. Бюгон да алайды. Тау элдеде радио-га тынгылаган къалгьанды дегенине уа, толу болмаса да, ийналма.

Бир заманда мени туугьан элим Бызынгда халкъ аспам жыйынчуу теле телефон ызыз баргьан чылынга улуу диалект орнатылып эртенликде алгьан дек онекиге дер тохтаусуз ишленгиди. Сойемсеген да, радиону ау-аз къулагьына эшитилгени тура эди.

Бюгюлюкюде биз Интернетни, теле-виденианы, газетни да чырмаусуз, терз калда ишлегени кёрюб. Болса-да дундида жангылыккыны адам улна неден да алгьа жетирген радиоду. Ол биринчи болгьаны даулашсызды.

Радиону да берилерин заманы ишле-мине кере санлагьан эфир толкунула бла берирге керекди.

Башда чертенибиз, биз бюгон бе-риулерибизни кураргьа жангы амалны хайырлангьа хазырбыз, радиого тынгылауучу уа таппыны излеселе да, санлагьан эфир толкунула кел-тирилген не радио, не примёнк табиллык туюлду. Бюгюлюкюде сагыугьа алай телевизорланы кеп санда чыгарардыла, радиону юсюнден а сагыш окуна этилмегенди.

Радиону ишин, аны онгларны тит-ген алмилени айтууларына керек, эртте-кек болса да бусагьатдагы FM станцияланы орнатарын толкунула-ны санлагьан эфир алыкъды. Шёндю ара шахарыбы Москвада жангы амал бла эки жыйырмага жуукь эки иели станция иштейди. Магьанасы

болмаса, андан бир хайыр тошмесе, толкунула ны санлагьан эфирни бир жерде алай бирин хайырлангьык туюл эди.

- Жангы радио бизге уа кычан жетирикчи?

- Анимлени айтууларына кере, аны бир жыл бла тамамлап къюллык туюлду. Республиккада алай радиопрограмма ишле башларгьы-на ийналгьылуугьу туюлду. Орнатыл-ган жангы ободоруване анга толу шагьатлык этеди.

Радиону ырыскы-техника онгу, журналист къаууму жангы излемлени жалчылтырзга хазырдыла. Берилеу-бизни 60 проценти миллет тилдеде хазырлангьанларын, тынгылауучу-ны да аспамсыз тау эм тау этекледе жашагьанларын эрге аспакь, энди къыралыбызда бола тургьан жангы-лыккыны алагьа «суутмай» жети-риуну баш мадарын излеу къалады. Ол а неди? Толкунула ны санлагьан амал бла ишлеген радиону аспам халда чыгаргьызга къырал даража-да сапарш этерге керекки.

- «Телемеханика» завод этен «Косго» деген радиону уа жараркь туюлду юсюнде?

- Биз бусагьатда ишлеген эфир толкунула ны кесип къоймай, жангы амал бла бирге хайырлансакь, жар-рыкьыдыла. Башха айтханда, биз хазырлагьан берилеу толкунула ны санлагьан эфир бла спутнике ашы-рылып, андан а, бусагьатда ишлей тургьан колечурикькы азыла берилип, аладан а радиопримёнкке жайлы тургьызга керекдиле. Излемге келишген жангы радиолу чыгарыл-сала уа, толкунула къыралны жер-жерлерини калайына да тас болмай жетирикчи де радио толкунула ны ишленгелей турлукьуду.

Х.АЗРЕТОВ.

Магьаналы тема

Тарыхдан жангы окуу китапны авторлары: Улуу Октябрь социалист революция болмагьангы

«Комсомольская правда» билим беруу эм илму бёлюмюно редактору Александр Милкус, «КП» телевиденде эфирге тарыхдан окуу китапны жарашдыргьан ишин къуумуну тамагьы, РАН-да битеулю тарыхны институтуну директору Александр Чубарьны, окуу китапны авторларын, Россейни жазуучуларын созуларын члени Александр Киселёв алага, озган заманыбызны юсюнден оюмланы былай терз торлендирге керекими деп, соргьанды.

Жюз окуу китап - Битеу окуу китапла 2005 жылдан бери Россейни Илмула академияларында эм билим берууну Россейди академиясында тинтле турдыла. Башха айтханда, алада халатта жокьудула. Алай эсе, жангы окуу китап бла байлмай иш нек чыкьгьанды?

Чубарьны: - Хау, битеу китаплагьа экспертиза этиле турады, ол китапны Билим беруу эм илму министр-ство бергенди. Ала 100-ден артыкь-дыла. Аланы жашауда хайырлануу къыйын ишди. Устаз аланы барысын да хазна окуялысын, керекти затланы да хазна аспаласын.

Мен Тарыхдан усталаны ассоциа-циларны председателиме, устаза бир тарых пространство болуруна итингенлерин юсюнден эрттеден бери билем. Шёндюгю окуу кита-пны авторларыны хар бирини кез къырма уа торло-торлюдо, алада бир бирге къажуу шартла да кёлду. Аны къой да, хар регионда тарыхда краны кесини комитетини юсюнден айтылады. Алада да бир позиция жокьуду. Бир-бир жерде битеу тарых то бутлеге сыймады. Башха жерде уа юч томдан къуралады. Ючюнчю жер-де уа регион тарых факультаты хал-да. Къыздан борчу халда окулады.

Ол себелден а къыралны прези-денти историкдан окуу китапны бек концепцияны хазырлагьанды чакьыргьанды. Биз кимилеюнюк ма-дарларын излеп башлагьанбыз. Алай ол демлеклик ахыргьы вердикт къы-ралгьанды деп айтуу туюлду, сол неди онг жанына бериле жармайды.

Киселёв: - Тарыхдан жетирикчи тарых - Тарыхдан окуууу концепциясы ол неди ишлеге башха-башха кез къыралма айтырзга он береди. Туюн айтсакь, баш магьаналы ишлени жангы стандарт баш ангыламанлы, персонажланы, даталаны тизмелерин

мешуук жыйгьан жерге атып къор-ва тошерики. Кез къырыккымды алай этер?

- Окуу китапла битеу дундида жан-гыртылашды. Ол торлю иш тарых билимини торленууну ою, не уда бир торлю ишлеге кез къыралын торленуу-лери бла байлмай болды. Францияда болгьай дураш чыкьгьан эди окуу китаплардан французлу колониализм юсюнден айтырзга керекими, туюл-мюдо? Италияда солму правитель-ство куралгьан эди, окуу китапны торлен-дирген эдиле.

- Улуу Октябрь социалист револю-ция энди Улуу Россей революция

Ленинге немисиле бергенди, Россейге да аны ала келтиргенди.

Киселёв: - Ленинни пломба салынып бегитилген вагонда келтиргенди, революцияга керек болгьан ахчаны Германия бергенди деген версияга ийналсакь, биз, къырал туюлбюз, бир затта да тиймейби. Бизге ким да окуу этген эсе? Ол позиция намыскы бек эмш этген позицияды. Ол заманда Россейде энчи тарх болмула чыкьгьан эдиле. Ленин 1913 жылда Россейге вагонга тол-толу ахча келсе да, революция эталармы эди? Угай!

Ахыры 4-чо беттеди.

Усталыгымы эмда адеплиги бли эллиеринден ыспас, махтау тапханды

Чемерик

Бу жол манга калам алдыргьан Огары Малкьарда саусула ююнде желгьа бир-эки кере жатарга туюген Гергьокьланы Мадинаны, Текаланы Нажабатын, Маммеланы Халиматны, Мисирланы Жаулины, Асыланы Магомедни эм кеп багьан-даны тилеклери болгьанды. Ала анда бизге бактгьан жаз врач Чаналаны Ахматны къызы Аслижанга бла тамам 20 жылга жуукь заманы ишлеп келген медресета Гузалины Битиха Гербийлини Халкь-Мурда къызына ыспас этип, газетге жаз-рымы сойгендиле.

Аланы юсюлдерин «Заман» газети бетлериnde кеп кере басмалана тургьанды. Алай бу жол мен а керти да махтаугьа тийишли Гузалины Аси-таны саусула не очон сойгенлерин билдиргеге излемген. Мени бла са-быр ушгьанды ол кесини юсюнден айтырзга артыкъ бек унамай эди. Аны халпарны тынгылай, медицина жаны бла бир улуу сынуу болгьан врачдан башхалгы болмай, ишин жорукьларындан терен ангылауу болгьанын кёрюп тура эдим. «Мында врачла, медресетрала да багьынуу алчы амалларын хайырлана, бир-бирини сынууна юйрене иштейби. Биринчи билгени башхасына юйретуу ахчы тереге айлангьан эди. Ол а битеу да багьыу ишле жетишмине элтенг коллективни бетин чыгаргьан бири-гулюкю жолу»,- дейди Асият.

Ол кесини насийатчысыны, элибизни этемлиги, медицинаны жашырын-лыкларына кеп жакь спелациалисти юркетген Чанала жашауу ишле Абдулланы къыйтарып-къыйтарып сагындаы. Аны: «Бизни ишибизде жилы, жуумшакь, ариу сөз саусула-лага биз берген дарманнадан, уколлагьан, капегьиниваладан кем болушмайдыла. Къызды да, азыгьан-аны кытына багьгьанды, дарман салгьандымы, анга жарыкъ сөшөшө, ышара, энди бир-эки кюнден агьсы юсюнге болуп, юйюнге барлыкьаса деп, кеп этидире тургьуз»,- деген сөзлери бюгон да кулагьына эшитил-гелей тургьанлар айта.

Бусагьатда, артыгыракьда бизге, тау элдеде турганламыз, каньны

ас тапдырын къыйтасакь, кесибизни борчубууну топтургьанга санай-быз»,- дейди ол.

Стационарада жатхалгьа да тынгысы болуп къыйла, кеме кеюз къыймай, тангига чыкьгьан за-марлары Асиятны аз болмайдыла.

- Жакь спелациалист кесини олимпеге сойдогьорден сора да, коллективни да ийналгы болуруча, анча жылы ичиде къалай юлго бла ишлерге керек болур,- деген акыыл келеди башыма. «Биринчиден, адам тутхан ишин оверге керекки, анга кепно бла берилсе, ахшы умтуларына жетмей амалы жокьуду. Мен да хар саусуну юсюнден сагыш этгендей, аланы не бла кёллерин алайым, дегенлей башайла ишчи юнюмю. Аланы манга ышара: «Сау бол, къызым, не таты эди къюлун»,- деген сөз-леринден улуу саугьа, махтау да керек туюлду»,- дейди шаш ауазы бла Асият.

Ол 1992 жылда Нальчикде ме-дуцилинени бошгьандан сора, кеси элибиз Огары Малкьарга къыйтып келип, улуу сынуу болгьан врач Чаналаны Абдулланы къюлу-на тошоп, аны терен билимденен ююшлю болгьанды. «Бюгон да ишиде хар затта да базынуулу уза-зсем, аны ючюн жалайда Абдула Зу-севицни борчума»,- дейди, сабыр-сабыр селесе Асият.

Мында къадарын Гузалины Му-хамиди жаны Мурат бла байлмайлы этип, эки сабий да ёсдоргендиле. Бусагьатда аланы тамата къызлары Медина Степановна шархара уни-верситетни медицина бёлюмюно 2-чи курсунда окууы турады. Тобузуучу классха жорюген жашчыклары Магомед да военный врач болукьума деп турады.

Алайды да, адамга ыспас, махтау, сынуу да аны этген ишине кере жыл-ла бла келгенди. Асиятка да кесини эллигеле алай бир сойдогьор, уллу-ну, гичини да кёлпю ала билгенгю ючюн адамланы ырызлыклары бек сыйлы саугьан болгьанды, мындан ара да жарыкълы иштенген къуана жаша, дейиб.

ГЕЛНАРАЙ ЛИЗА.

Бу кюнде белгиле актёр, РСФСР-ни, СССР-ни халкъ артисти, Ленин аты саугьаны лауреаты Василий Лановый 80 жыл толгьанды. Биз аны кеп спектакльни, кинолентаны жигиттерини сыфтларын аламант тау къурагьанын кёргенбиз. Аланы санында Валентин Листовский «Атестат зрелости» фильме, принц Калф «Принцесса Турандот» спектакльде, Павка Корчагин «Как закалялась сталь» кинолента эм башха болгьанды.

Лановыйну чыгармачылык жолу бирси совет актёрланы къадарла-рына ушамалгьанды. Ол сойгөн иши бла керушети тебегинегенде, анга хазна чырмау чыкьмайтыды. Сакьызга уа ол ончон мына толгьанда келгенди. Сора сизинг педагог Сергей Шейнини башчылыкы бла Москва Лихачёв аты иши жорюг-ген заводуну Култура ююнде жаш тую драма театрында урууп башлагьанды.

Аны биринчи ролу 1952 жылда «Ат-тестат зрелости» спектакльде Листовский эди. Битеусеий чыгармачылык кру-жокькы эришююнде он биринчи жери алгьанды. Баш жигитини сыфтатын къырамы Лановый а беш жою сом. Аны эркин белгилегенери жаш актёрну бек кууандыргьанды.

Андан сора Василийни «Атестат зрелости» кинофильни пробларына чакьыргьандыла. Алай жетишилме жашны етхемлендиргенине сөз да жокьуду. Устаз Штейн а аны юсюнден ол заманда былай айтыды: «Махтау эшитини жаба турады. Мен сени акылырлыкь сун эдим...» Ол сөзле онгизжылыкь жаш адамга къыйыныракь кёрюнюк, актёр усталыгьызга хазырлагьан окуу ююно ийюню МГУ-ну журналистика бёлюмине сыйлагынана себелги этгенди.

Алай ол, анда кеп мычмай, Щеп-кин аты терз училчеге кеңеди. Аны сахнада биринчи жетишилмерини хай-рындан, Лановыйн жангы ролгьына чакьыргьанды. Студент замандан окууна ол Вахтангов аты театрда ойналгьанды.

Аны бла байлалмыгымын Василий Семёновични бюгюлюкюде дерз сакьылды. Биринчи кезде баш режиссёр Рубен Симонян актёрну улуу ролгьына къошмай къыйнагьанды. Ол заманда жакьны Юрий Завадский Моссовтени театрына, Олег Ефремов «Современникте» чакьыргьанлай тур-гьанды. Биринчи кезде баш режиссёр Рубен Симонян актёрну улуу ролгьына къошмай къыйнагьанды. «Дон Жуан» деген улуу оюнго кириеди. 1963 жылда уа «Принцесса Турандот» спектакльде принц Калфарны сыфтатын да кууанды. Бусагьатда ол Вахтангов астын кезинде кеп оюндардан бирине саналады.

Театрда ишлеген эки жылма жыл-га Лановый кесин кеп торло рол-лу

Къайсынын бли Расулну назмуларын аламант ариу окуйду

Олду чынтыг усталыккыны ышаны. 1995 жылдан бери Лановый Б. Щукун аты театр училищени хужоветстволу сёзюно кафедрасыны башчысыны. Санкт - Петербургу юч жоу жылгьына жоралан, «Орфей» радиостанцияда Алек-сандр Пушкинни «Медный всадник», «Дары Петербургу» деген ат бла орус

позтени назмуларьндан къуралгьан ичкелени да жаздыргьанды.

Василий Семёнович Пушкинни чыгь-бармачылыккыны улуу оймеклиги болгьанын, аны Кавказ бла байлмай назмуларын сыйлы кёргенни Валкьыз Нальчикде бардырылгьан «Кавказьа мимирьялы» деген «Орфей» радиостанция аралы искусстволаны усталыккыны фестивалына келгенине да энци билгенгениди. Аны бла ушгьанды ол Кузюлианы Къайсыны бла Расул Гамзатовун чыгь-армалары бек сойгенин да айтан эди. Аланы назмуларын кёлпю аламант ариу окуузыны да къылгьанды эсимде.

Лановый башчылык этген «Армия и культура» жамауат фонд а аскер бёлюм-леде сегиз жодеди артыкъ жаңдаур-лыкь концерт бла тобешуу къурагьанды. Бюгюлюкюде бла фэмили актёр театрды ишчи къыймагьанды. Бусагьатда бек сойген рольларындан бири - «Милый лев» спектакльде Джон Бенард Шо-уу сейир сыфтатыды.

ЖАНГОРАПЛАНЫ НАЖАБЕТ. Суратта: Бу материалны автору Жангоразпаны Нажабет Василий Лановый бла.

Жылла Эмда Адамла Аскерчини туугдуклары – офицерле

Ата журтуубузга жау чакпанда, куру кенделенген окуя жоюу бла ор кишине кеткен эдиле кыздатча. Аландан кебюсю андан кыйтмадыла. Бирлери тыш жерлеринде асырадыла. Бирлери уа, чууус дум болуп калдыла.

Сураттагы аскерчи да Кенделендеди. Чочаыланы Кичи баттары жашы Атай. Ол 1941 жылда 15-чи августта кеткен эди уруша. Андан сора андан бир тюрлю хапар болмады. Кызыл армия бастырылганы да белгисизди.

Энде уа кой бийчеси Офенданы Фатимат, кызы Зою, жашы Николай кадалдыла. Зою Теммонаны Мухутдин бла койор кызгандыла. Кенделенде жашайдыла. Аланы кой кызлары, кой жашлары барды. Саматдин бла Рашид жашуу жолларына аскер кылуугуна сайлагандыла. Экисини да

полковник чынары барды. Мурдин икөөсүндү.

Кызыладан бири Марим устазды. Вольный Аутуда жашайды. Мадина Жакутгады, кой бийче. Хамиди Кенделенде турды. Месдестрады.

Николай кеп жылланы Нальчикде машавода баш инженер болуп турганды. Биогонлюке Кенделендеди.

ОСМАНЛАНЫ Кайса.

Тарыхдан жангы окуу китапны авторлары: Улуу Октябрь социалист революция болмаганды

Ахыры. Аллы 3-но бетледи.

Улмуду?

Кызыл-авай эсе да, жангы окуу китапнда революция Улуу болуучу...

Чубарын:

Мен аңгылагычыма, «Улуу» деген сөз Россияде 1917 жылда болган революция бити XX кылымда бек улуу маңгасы болган революцияды.

Битев дуниняны да тюрлендиргенди.

Башка айтканда, сиз былайда ол иште, иги ишчега кыармасыз?

- Ол бек улуу маңганы иш эди! Алай ол революцияга тюрлю-тюрлю багга бичиледи. Французлу тарыхчыдан бирлери манга былай айткан эди: «Францияда революциядан 100 жыл этгенден сора да, окуу китапны жарашдырмай тура эдиле. Король эм Робеспьер эттен зулумчулуккына кюрениш не айттырга билмей эдиле тарыхчыла. Бир-бирлери корольну, ачыкчылыкны, монархианы, нызамны жалгынчачан бачамагга санай эдиле. Башкала уа аны башкесе санай эдиле, аны ёлкорго керекди, дей эдиле. Робеспьерни ошондон да аллай оюмла жюрюк эдиле.

Граждан урушун оюсонден келишим (консенсус) барды: акыла, кызылгала да, кесерликча тогзе саналдыла. Бир башка уа буюу - бир халкыны тогзе эм терслеге ёлкорго жарамгагынын окуучула аңгыларга керекдиле. Ол тюрлю иш алгын зорлук та, адамланы ёлкоргоуу бла аңгылаптыгынын биз тогзе санамайбыз.

Студияга телефон бла сёлюшү. Борис, Ярославль: «Улуу Октябрь революцияны атын алгынмай кыларга керекди. «Иши халк да кыргызла оноу аталгынын ол көргозтгенди!»

Кисиле:

Ленини Профсоюзланы II сёздериине сёлешуон окуугуз. Ол 1918 жылда окуяна ол айтканча, иши класс кыргызла оноу этерге алыкча хазыр тойлоидо. Анга башчылык профсоюзла, партияча, башчылык этерге болуучудула.

Чубарын:

Станадатны биринчи вариантнда айтылганыча, «октябрь перервот» деген термин бар эди. Тарыхчылары асламы оюмлары алайды. Биз а келишимкорек формулировкакы тартканбыз.

Студияга телефон бла сёлюшү. Александр:

«Хар режим да тарыхны кесине тап болорча көргозтуп турганды. Тарыхны жалгынчасыз этерге керекди.

Совет Союзун тарыхчына 8 томун жагын инглизи тарыхчы былай айтканды: тарыхчыла неча бар эселе да, тарыхдан окуу китап да аллай бирди. Шартыла уа миллионлайдыла. Тарыхны политика бла кыты байламлы этерге да керек тойюдо. Алай жашауда ол излем ханга толуптурмайды.

Тюрлю-тюрлю политикале тарыхчыла кызылны мурастарыла кетер ючюн жарашдырмайды. Ол дуннда жюрюгөн адетди.

Иши политика жашууна осалга айландырмаз ючюн, ол процессни жумуштарыга кюрешерге керекди.

Жангы шартланы сайлауу энчиликтери недейде?

«Шартла кёндоло. Ма аландан баш маңганыларгы: Иван Грозный, Петр I бар эдиле, ала бардырдын реформала да болгандыла. Аланы кылай аңгыларга керекди? Биз «Реформы Ивана Грозного и их цена», «Реформы Петра Первого и их цена» деген аңгылавланы кюрешибиз. Ол а болгын ишере ирге-биз. Ол а болгын ишере ирге-биз. Ол а болгын ишере ирге-биз. Ол а болгын ишере ирге-биз.

Сталинчи жангыртгы уа болмаганды...

«Кеп жылладан бери бизни окуу китаптарыбызда ол зулумчулукка «Алтын Ордын» зулумчулугу» деп айтадыла. Тартары коллегала айтханларыча, ол иши татарыла угтай, монголчула башлаган эдиле. Орданы биз россияны кызылгала арлары жуукчуландыртырга себеплик этерге керекдиле.

Сёз ючюн, концепцияны жарашдыра туруп, революция кеп алай кыйын соругга ушмайды. Совет обществога башка

бичуи иги да кыйын ишди. 20-чы -30-чу жылга кылай кезиу эдиле? Сталин кылай бачама эди?»

XX ёмюрю 20-чы-30-чу жыллардан кезиуне «модернизацияны совет варианты» дегенбиз. «Модернизация» деген сёзю бир кызуула жаратмайдыла. Алай биз а былай оюмайбыз: модернизация - ол алай улуу жетишим тойлоидо. Ол термин Совет Союзга бла Сталиннге апероюзик салган термин тойлоидо. Модернизацияны осал жерлери да бардыла. Совет модернизациягы индустриялы айнуу, зулумчулук бла этилген коллективизация, илмуу бла култураны айнуулары билим берги, индустрияны, улуу мектептери да киредиле. Аны бла бирге уа, аслам санда репрессияла, демократияга кысылуугу эту да совет модернизацияны кесекердиле.

Алай ол тюрлю ишле кеп кыралла этилгендиле. Кромель Англияны жарымын кызганга богыан эди, алай инглизди окуу китапанда ала осалбагга бичимейди.

Кисиле:

Окуу китапны маңгасын кесикин Ага журтууга кылай багыт бичилгенди. Ала журтка соймеклик-харзаты тап курауу, улуу маңгалы ишени этиудю. Анданы ниет жаны бла позицияны ата журтууганы кылардын тюз биллиудю. Бизни кыралда иги эм аман ишле да болгандыла, алгач тюз багыт бичуу хар кими да борчуу.

ТУРНИР Хоккейни айнытырга айтадыла

Сочиде кыш Олимпидеа оюмла башлангырга кеп кыламса да, кыралда хоккейден фестиваль кыста барды. Ага жоралп Терк району Уржайноне элинде «Вымпел» бла «Метюр» командаланы арларында спортну бу тюрлюсюн турнир бардырганды.

Ол кюн оюннга кызаргга КьМР-ни спорт эмда туризм министрини кулуугуну толтургын Аслан Афузов да келген эди. Тобешууну 5-6 эсеп бла «метюрчула» хорлагандыла. Ахырында ол сауыгга эки кылауунда да спорт кийимле берип куландырганды.

Аслан Мартыновчи айтханга керге, сабийле чына адамга хоккейге эс бериле чокон, бу эдиле эришуилени мындан арысында да бардыра турурга керекди.

- Аны бла кыламай, келир заманда кочюло команда кыу...

командада да кыатышырга эркиндиле. Ала спортну бу тюрлюсю бла кюрешип турганыла тойлоидо, жангыз да бузда уа билерге, дагында оюнну жорукулары айтылгара борчуудула. Андан сора да, эр кишилере эки жыйбарга жи неча андан аслам болурга керекди. Бир кыауумда отогуз спортчу бла бир тренер саналырга тийишчиле.

Эришуиле юч кезиуден кыралдадыла. Команда районун ичинде бла республикада хорласа, Битеурессе финалга кытышды. Тобешуулче, профессионалдык, 20-шор минуттан юч кезиуден кыралдыла.

Светлана ГАУНОВА,
КьМР-ни Спорт эмда туризм министрствосууну пресс-службасы.

СПОРТ МАЙДАНЛА Фестивальда кытхан грантха

Кыабарты-Малк ар 2012 жылда «Кавказ оюмла» ючюнчю региона аралы фестивалда кытхан грантны чеклеринде республиканы жер-жерлеринде, ол санда Черк районда да, спорт объекте ишленедиле.

Алай бла Жемталада, Огары Малкыра, Заригалде жалгын кардыгы бла гиче футбол майданчыкына кырулуучулары ошолганды. Кыашкыда да жуук заманда жангы футбол майдан болуучу. Жемталада жашагына уа кеп функциялы физкультура-саулык кочуле комплекске жарга атталыдыла.

Кыашкыда да биогонлюке алай комплекстин проект-смет документациясы жарашдырылды.

Району администрациясы жаш телюню ишлери, спорт эм

туризм жаны бла ёлмоюно специалист Гериляны Хусейн айтканча, спорт бла кюрешелени итинчиликтери улдуу, спортта алган билимлери уа алгач арда жашууларында да жарайды. Кеп сабийле жаруа этерге сеюдиле, биз да алгач болушурга хазырбыз, дейди ол.

КЪЖОНЛАНЫ Элимра,
Черк району администрациясыны пресс-службасы.

Баш редактор АТТАЯНЫ Жамат

РЕДКОЛЛЕГИЯ: КЪОНАКЪЫЛАНЫ ХАСАН (баш редактору орунбасары)	ТЕЛЕФОНЛА: Редактору иричыланы - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жуаны секретары - 42-66-85. Секретары - 40-93-62. Корреспондент - 42-63-52.
БЕШПАЙЛАНЫ Муталин (баш редактору орунбасары)	РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ: Жамат-политика бёлом - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бёлом - 42-66-73. Култур бёлом - 42-75-82. Социальн политика бёлом - 40-59-18. Жангылык эм спорт бёлом - 40-39-93, 42-66-71. Письмо эм реслама бёлом - 42-37-94.
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жуаны секретары)	Телманча белом - 47-31-28. Сурат алыму - 42-68-72. Бухгалтеры - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.
ТЕКУЛАНЫ Хаю (жаматун - политика бёлом таматасы)	

ГАЗЕТИ Редакция авторла бла кыратгы жюрюктөймөн. Кыл жамалагга рещения этимедей. Кыл арта кытхан элмиледей. Газетте басма кытхан материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келимесе болуучуду. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басма кесеклери законун тийишлиндик материалла авторлары кесери жуулуудула.	ГАЗЕТИ Редакция автордан 400 гакет тигиткен (машино бла жазылган 5-6 бет) кыно замалды. ГАЗЕТИ БАСМА КЫТХАНЫ ИШТЕРИНИ БИР КИШИНЕ ИШТЕРГЕНДИ. ГАЗЕТИНИ ИШТЕРИНИ ИШТЕРГЕНДИ. ГАЗЕТИНИ ИШТЕРИНИ ИШТЕРГЕНДИ. ГАЗЕТИНИ ИШТЕРИНИ ИШТЕРГЕНДИ.
---	--

ГАЗЕТИ Телманча белом - 47-31-28. Сурат алыму - 42-68-72. Бухгалтеры - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.	ГАЗЕТИ Телманча белом - 47-31-28. Сурат алыму - 42-68-72. Бухгалтеры - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.
---	---

ГАЗЕТИ Телманча белом - 47-31-28. Сурат алыму - 42-68-72. Бухгалтеры - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.	ГАЗЕТИ Телманча белом - 47-31-28. Сурат алыму - 42-68-72. Бухгалтеры - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.
---	---